

Dede ile Torun

ERDOĞAN TOKMAKÇIOĞLU

HİKAYE

Yüzü çillerle dolu, sarı saçlı küçük kız muslukta ellerini özenle yıkadıktan sonra havluyla kurulayıp seslendi:

“Anne, uykudan sonra masaya koyduklarını yiyip bitirdim, ellerimi de yıkadım!”

Kadın, eski kâgir evin bodrum katında yer alan mutfak, kömürlük ve kiler odasına inen merdivenlerin başından yanıt verdi:

“Aferin sana!.. Şimdi ister ablanın getirdiği resimli dergilere bak, ister oyuncaklarınla oyna, ama etrafı kırıp döküp kirletme!.. Ben aşağıya yemek yapmaya iniyorum!.. Akşama köfte var!..”

“Tamam anne, diye karşılık verdi küçük kız... Lavabodan ayrılmadan önce aynaya şöyle bir baktı. Annesinin ikiye bölüp ördüğü uzunca saçlarına bağlanmış iki kurdeleyi düzeltti, hızla oturma odasının tam ortasında yer alan büyük, yuvarlak masanın altına yayılmış oyuncaklarına yöneldi... Annesi ise, çoktan mutfaka inmişti bile...”

Küçük kız, oturma odasının or-

tasındaki kadife örtüyle örtülü masanın altına girip yere oturarak orada gelişigüzel dağılmış durumdaki oyuncakları kendince bir düzene sokup masanın altından çıktı. Odadan ayrılıp ayaklarının ucuna basa basa, sessizce mutfaka inilen merdivenlerin başına geldi ve kulağını verip alt kattan gelen sesleri dinledi... Bir iki çatal-bıçak tıkırtısının ardından mutfakta köfte için harç hazırlayan annesinin söylediği bir şarkı işitildi...

Küçük, yüzü çilli, sarı saçlı, ayakta kırmızı rügan, üstten bağlı pabuçlar bulunan kız gülümsedi muzip muzip...

Biraz bekledi... Ve yine ayaklarının ucuna basa basa, elden geldiğince sessizce evde herkesin “misafir odası” dediği, içerisi tıklım tıklım koltuk, sandalye, sehpa, halı, fotoğraf, tablo dolu; sadece ve sadece eve misafir geldiğinde girilebilen odanın kapısını açarak içeriye girdi... Doğruca tam karşısındaki duvarda yer alan gömme dolaba yöneldi... Dolabın kapağını açıp içindeki ufak, sedef kakmalı bir kutudan işaret parmağı

boyutlarındaki bir kapı anahtarını alıp eteğinin önündeki geniş cebin içine attı... Ardından bir sehpanın üstündeki kocaman kristal şekerlikten bir avuç şekerleme ile bir tane de annesinin misafirler için özel olarak geçen yılki bayramdan bu yana beklettiği "bayatlatılmış Hacıbekir gül lokumu" alıp yine önlüğündeki cebine koydu...

Küçük kız, tüm bunları yaparken heyecandan kalbi küt küt atıyordu... Yine ayaklarının ucuna basa basa misafir odasından çıktı; odanın kapısını yavaşça kapattı, karşısında yer alan bir koridoru geçerek koridorun bitiminde yer alan tek kanatlı bir kapının önünde durdu... Sağına, soluna bakındı; etrafını dinledi; önlüğünün cebinden aldığı anahtarla kapıyı usulca açıp gölge gibi içeri süzüldü...

Girdiği yer evin öteki odalarının neredeyse yarısı büyüklüğündeydi. Odanın sağ tarafında küçük bir lavaboya açılan dar bir kapı görülmüyordu... Hayli eski olduğu ilk bakışta anlaşılan koltukta ise yetmiş yaşın üstünde gösteren, bembeyaz saçlı, camları yusuvarlak, gözlüğü tel çerçeveli bir adam oturuyordu. Üç beş günlük sakalları da adamakılı beyazlamıştı, aynı badem bıyığı gibi... Üzerinde yakası açık gri çizgili mavi bir gömlekle lacivert bir yelek, ayaklarında çizgili bir pijama vardı... Terlikleri hayli eskiydi, hayli yıpran-

mıştı...

Yüzü çillerle dolu, sarı saçlı, ayağında kırmızı rügan, üstten bağlı pa-buçlar bulunan küçük kız içeri girer girmez, yaşlı adamın yüzü aydınlandı, gülümseyerek:

"Geldin mi?" dedi.

"Geldim" dedi küçük kız ve kollarını açarak adamı kucaklayabildiği kadar kucakladı...

Adam, kızın sarı saçlarını okşayarak sordu:

"Getirdin mi?"

Kız, ellerini eteğinin cebine sokarak oradan aldığı dört beş şekerlemeyi ve "bayatlatılmış Hacıbekir gül lokumu"nu masanın üzerindeki boş tabağa bıraktı.

"Al dede", dedi kız, işte bunları getirdim!

Adamın gözleri belirli bir şekilde parladı...

"Yaşa", dedi, "berhudar ol!.."

Hiç vakit yitirmeden şekerlemelerden birinin sarılı olduğu kâğıdı açıp ağzına atıverdi... Gözlerini yuma yuma, büyük bir hazla şekeri ağzında dolandıra dolandıra emmeye koyuldu...

Arka bahçeye bakan açık pencereden alt kattaki mutfakta köfte için harç yoğuran, küçük kızın annesi, yaşlı adamın kızının, söylediği şarkılar çok rahat işitiliyordu...

Yaşlı adam, torununun masaya bıraktıklarına bakarak:

"Gül lokumu da getirmiştin"

dedi, hem de bayatlatılmış!

Kız, gülümseyerek başını eğdi ve:

“Evet dede” dedi, “misafir odasındaki şekerlikten aldım hepsini...”

Adam, torununun saçlarını okşadı:

“İyi” dedi, “peki patatesler nerede?”

Kız, etekliğinin cebinden iki patates çıkartarak dedesine uzattı...

Adam patateslere şöyle bir baktı:

“Tamam” dedi, “koy onları masaya!”

Kız, denileni yaptı.

Adam, masada, kabının üzerinde duran yakın gözlüğünü alıp, öteki gözlüğünü masaya koydu ve masadakini taktı... Yelek ceplerinden birinden bir İsviçre izci çakısı çıkarttı... Çakıda, iki ucunda yer alan büyük ve küçük iki bıçaktan başka bir makas, bir tırnak çıtı, bir törpü, bir torna-vida ve bir de tirbuşon vardı... Çakının büyük bıçağıyla patateslerin kabuklarını özenle soyup masadaki bir gazete parçasının üzerine koydu...

Merakla dedesini izleyen kız sordu:

“Bugün ne yapacaksın dede?”

Adam:

“Bugün” dedi, “öküz yapacağım!.. Önce bir öküz!”

Torunu, sevinçle:

“Yaşasın” diye el çırpı...

Yaşlı adam:

“Öyle bağırma” dedi, “annen

duyacak!”

Kız, eliyle ağzını kapatarak sustu...

Adam, şimdi de çakısının küçük bıçağıyla patatesi özenle yontuyor, patatesi kendince bir “öküz”e benzetmeye çalışıyordu... Yere düşen en ufak bir patates kırıntısını bile torunu hemen toplayıp masadaki gazete parçasına koyuyordu...

Beş on dakika sonra yaşlı adam bir kibrit kutusundan çıkardığı kibrit çöpleriyle minyatür bir öküzü benzetmeye çalıştığı patatese çöpleri saplaya saplaya önce dört ayak sonra bir kuyruk yaptı... Sonra da öküzün kafasına da kısa kısa iki kibrit çöpü sokup:

“İşte” dedi, boynuzları da tamam!

Elindekini torununa uzattı...

Sarı saçlı, çilli kızın gözleri ışıltılı parladı, çok sevindiği her hâlden açıkça belli oluyordu... Sevgi dolu gözleriyle bir dedesine bir de “patates öküz”e bakıyordu... Yaşlı adam, masadaki şekerlemelerden birini daha ağzına atıp emerken bir yandan da patates kabuklarını, artıklarını dikkatle gazete kâğıdında topladı, kâğıda sardı sarmaladı, top gibi yapıp açık pencereden komşunun öteberiyle dolu, bakımsız bahçesine doğru fırlattı...

Küçük kız, hayranlıkla elindeki “patates öküz”e bakarken:

“Teşekkür ederim dede” dedi,

“tıpkı öküze benzemiş!”

Dedesi, eğilip usulca torununun saçlarından öptü, eline öteki patatesi alıp:

“Sıra bunda!” dedi...

“Yaşa dede, çok iyisin” dedi ve ekledi:

“Benim bir dolu oyuncağım var... Taş bebeğim var, kara Arap bebeğim var, mutfacağım var, mutfakta masam, sandalyelerim var, tencere-lerim var, bardaklarım var, her şeyim var... Ama ben o çarşı oyuncaklarından çok bu patates oyuncakları seviyorum!.. Çünkü kimsede, hiçbir arkadaşım da bunlardan yok!.. Yalnız bende var!.. Onları bahçedeki kümesin hemen arkasında “gizli yer”im var, orda saklıyorum!.. Orası kapalı...” Parmaklarını tek tek gösterip sayarak konuştu:

“Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on... Ondan da fazla, çok, çok patates oyuncağım “gizli yer”de duruyor... Sadece iki tanesini Ebru’ya, üçünü Ayşe’ye, yine üç tanesini Birsen’e verdim... Çok istediler, dayanamadım verdim... Öteki arkadaşlarım da isteyip isteyip duruyorlar... Belki onlara da veririm...”

Hâlâ mutfaktan gelen şarkılar işitiliyordu... Yaşlı adam “patates öküz”ü yapıp bitirinceye kadar o da köftenin harcını kotarıp yoğurup hazırlamış, maltızı yakıp köfteleri tavada kızartmaya başlamıştı... Şarkın üstüne şarkı söylemeyi de sürdürü-

yordu...

Küçük, sarışın, çilli kız “patates öküz”e hayranlıkla bakıp dururken dedesi ikinci patatesi İsviçre izci çakısıyla soymaya başladı... Patatesin kabuklarını yine sonradan paketleyip yan komşunun bahçesine atmak için bir gazete parçasının içine koyuyordu...

Küçük kız ise şimdi dedesinin karşısındaki bir sandalyeye çıkmış, ayağa dikilmiş, büyük bir dikkatle dedesinin patatesi soymasına, arada bir masada durup duran “patates öküz”e bakıyordu...

İkinci patatesin kabuklarının soyulması biter bitmez küçük kız sordu:

“Şimdi ne yapacaksın dede?.. Kedi mi, köpek mi, horoz mu, gelin kız başı mı?”

Yaşlı adam:

“Yok”dedi, “bu sefer “kuş” yapacağım, “patates kuş”...”

Kız heyecanla sordu:

“Ne kuşu?.. Hangi kuş?..”

“Hani şu bahçede kümesin yanındaki ceviz ağacında cik cik ötüşüp duran serçeler var ya, işte onlardan!”

Kız, yine el çırpıtı:

“Ay ne güzel!”

Adam, İsviçre izci çakısının küçük bıçağıyla patatesi yavaş yavaş, dikkatle serçeye benzetebilmek amacıyla kesip, yontup, çentikliyordu... Patates atıklarını yine özenle bir bir gazete kâğıdına, patates kabukları-

nın yanına koyuyordu... Torununa:

"Kendi dişlerim varken, dedi, çok güzel ıslık çalardım!.. Bu takma dişlerden sonra artık çalamaz oldum... Oysa, ıslıkla kanarya sesi bile çıkarabilirdim... Serçeler gibi cik cik diye de öterdim! Benim ıslığımı herkes gerçek serçelerin ötüşü sanırdı... Ama, artık yapamıyorum, hiç yapamıyorum... ıslık çalamıyorum!.."

Küçük kız, dudaklarını büzüp uzatarak bir iki kez "fü fü fü" diye ıslık çalmaya yeltendi, ama başaramadı... Dedesine dönüp:

"Ben de çalamıyorum dede" dedi, "senin gibi ben de çalamıyorum ıslık!.. Zaten daha çok oğlan çocukları çalıyor... Biz kızlar zor çalıyoruz... Benim tanıdığım bir tek Ebru çalabiliyor!.."

Patatesle uğraşıp duran adam:

"Olsun" dedi, "biraz büyürsen sen de çalarsın belki..."

Kız, gözlerini dedesinden ayırmadan boynunu büküp bir süre öyle kaldı...

Yaşlı adam, ıslık sorununun küçük kızın canını sıktığını anlamıştı... Konuyu değiştirdi:

"Öğlen uykusuna hep yatıyorsun değil mi?"

Kız:

"Tabii" dedi, yatıyorum...

Sonra, birden sordu:

"Dede, biz niye uyuyoruz?"

Yaşlı adam, bir yandan patatesi çentip dururken bir yandan da düşü-

ne düşüne torununa yanıt verdi:

"Uyumak şart... Uyumadan olmaz... Senin gibi çocuklar, küçükler uyuya uyuya büyür!.."

Yüzünde afacan bir gülümseme beliren çocuk:

"Şey" dedi, "Sizler zaten büyüksünüz!.. Yoksa küçülmek için mi uyuyorsunuz?"

Adam güldü ve:

"Yok canım" dedi, "olur mu hiç öyle şey!.."

"Eee, ne olur?"

Adam, gözlerini ilerilere dikip ağır ağır konuştu:

"Çocuklar, küçükler, senin gibi torunlar uyuya uyuya büyür!.. Benim gibiler, dedeler ise uyuya uyuya ölürler!.."

Küçük kız yüzünü asıp eliyle masaya bir şaplak indirdi:

"Ne olur ölme, sakın ölme dede!.. Öyle de konuşma!.. Yoksa küserim!.. Sana şeker getirmem!.. Ölmek kötü!.. Ben biliyorum; kim öldüyse gidiyor, bir daha da hiç geri gelmiyor!"

Yaşlı adam, tiyatrolardaki acemi oyuncularını anımsatan, gerçeklikten uzak, yapay bir kahkaha atıp:

"Böyle konuşma... Sen bana küsersen ben de sana ne "patates öküz", ne "patates kuş" ne de ötekilerden yaparım!.."

Birden mutfaktan gelen şarkı sesi kesildi!

Kesilince, dede torun, önce şöyle bir durup pencereden yana bakarak

fısıltıyla:

Adam:

“Kızım!” dedi...

Kız:

“Annem!” dedi...

Sonra küçük, sarı saçlı, çilli kız hızla odadan çıktı, mutfağa inen merdivenlerin başına gidip aşağısını dinledi... Çok geçmeden annesi yeniden bir şarkı tutturunca önce derin bir nefes aldı, hemen dedesinin yanına dönüp sevinçle gülümseyerek:

“Dede, dedi, duydun sen de, annem yeniden şarkıya başladı, herhâlde köfteleri kızartmayı bitirdi, sıra patateslerle biberlere geldi!”

Elindeki “patates kuş”la uğraşan adam:

“Evet” dedi, “öyle... Allah’tan öyle...”

Bir yandan da ağzına attığı son şekerlemeyi hazla emiyordu...

Çilli, sarı saçlı, küçük kız dedesinin tüm gün kilit altında tutulduğu odadaki küçük lavaboya açılan kapının mandalını indirip içeri girdi... Musluktan, ayak parmaklarının üzerine dikilip uzanarak su içip dedesinin yanına döndü...

Yaşlı adamın birkaç yıldır hiç dışarı çıkmadığı odası; mutfağı, kömürlüğü, banyosu, kileri alt katta yer alan üç katlı bu hayli eski kâgir evin beş odasından biriydi... Genişçe iki penceresi arka bahçeye bakan odada, adamın yattığı somya, bir üç öteki tek kişilik iki koltuk, orta yerde bir masa,

somyanın başucunda bir komodin, içinde giysilerin yer aldığı gardırop gibi kullanılan bir dolap, duvarlara asılı elli altmış yıllık bir iki fotoğraf, komodinin üzerinde duran hayli eski lambalı bir radyodan başka bir şey yoktu...

Kız, bir ara radyoyu işaret etti:

“Niye açmıyoruz?”

Dedesi:

“Dinlenecek bir şey yok, dedi, fasıl heyetine de, ajansa da daha epey var... Hem, açarsak belki anneni duyamayız...”

Yaşlı adam yeleşinin iç cebinden arka kapağında bir lokomotif kabartmasının bulunduğu, adamın ağzından çıkış telaffuzu ile “şömendöferli” cep saatini çıkarıp baktı ve sözlerini tekrarladı:

“Evet, daha fasıl heyetine de ajansa da çok var radyoda...”

Yaşlı adamın elindeki patates, handiyse “patates kuş”a dönüşmüş gibiydi... Nitekim, bir iki yerini daha törpüleyip, çentikledikten sonra “patates kuş”u torununa uzattı:

“Al kızım, “kuş” da tamam!”

Küçük kız, gözleri parlayarak dedesinin uzattığını aldı ve hemen masanın altına girerek onu “patates öküz”ün yanına koydu; başını hafif yana eğip iki oyuncağını dikkatle bir süre seyretti... Sonra dedesine:

“Burda dursunlar” dedi, “sonra alır bahçede ötekilerin yanına koyarım!..”

Yaşlı adam, lavaboda ellerini yıkayıp kuruladıktan sonra eski koltuğuna oturdu ve torununun misafir odasından getirdiği bayatlatılmış Hacıbekir gül lokumunu da ağzına attı...

Yaşlı adam, sırtını koltuğa adamaklı yasladi...

Yaşlı adam, hızla gözlerini yumdu...

Lokumu ağır ağır, ama çok ağır ağır emmeye başladı...

Ağzından uzunca bir "Oooh!" ünlemi çıktı...

Yüzü çillerle dolu, sarı saçlı küçük kız masanın altında, "patates öküz"le "patates kuş"u yan yana koymuş, hayal dünyasında yarattığı "sankiler"le oluşturduğu senaryoların içine soktuğu bu iki öge ile oynuyor, oynadıkça yaşıyor, yaşıyor, yaşıyordu...

Büyük bir zevkle, bitmesini hiç istemediği ağzındaki o gül lokumunu ağır ağır çiğnemeyi sürdürüyordu yaşlı adam... Gözlerini yummuş, ağzında lokum yerine yıllardır yemesi kesinlikle yasaklanmış üzüm, portakal, mandalina, havuç, çilek, çikolata, revani, kaymaklı ekmek kadayıfı, dilber dudağı, sızma zeytinyağında kızartılmış kibrit patates, tereyağında bol domates salçasıyla pişirilmiş baldo pirincinden pilav yediğini farz ediyordu...

Yaşlı adam şeker hastasıydı...

Tüm "şekerliler" gibi daha bir-

çok yiyecek ona da yasaklanmıştı...

Küçük, sarı saçlı, çilli torunu ayda yılda olsun getirmese, çok sevdiği, canının çok çektiği tatlılardan büsbütün uzak kalacaktı...

Masanın altında "patates öküz" ve "patates kuş"la oynayıp duran torununa minnetle baktı... Onun minicik elleriyle getirdiği şekerlemeler için yüzlerce "patates oyuncak" yapmaya razıydı, hazırды...

Oysa, ona şeker, tatlı bir kenara; torununa oyuncaklar yaptığı patatesi bile yemesi yasaklanmıştı!..

Yaşlı adam bütün bunları aklından geçirdikçe için için sinirlenip öfkelenmişti; kara bahtı, kem talihi için aklına gelen bütün bedduaları içinden geçirip sıraladı...

Yüzünü buruşturdu...

Gözlerini yumup, göz kapaklarını sımsıkı kapattı...

Başına ağrılar girmişti...

Ağzı hızla kuruyordu...

Elleri kolları, ayakları giderek ona çok ağır olmuş, tonlarca ağır olmuş gibi geldi...

Dermanının kesildiğini hissetti...

Her yanını ter bastı...

Midesi kalktı...

Kusmamak, etrafı kirletmemek, torununun karşısında kötü duruma düşmemek için kendini güç tuttu...

Pencereden kızının mutfakta söylediği biri bitip öteki başlayan şarkılar işitiliyordu...

Küçük, sarı saçlı, çilli kız masanın altında "patates oyuncaklar"la oynuyordu...

Kızının mutfakta söylediği şarkılar artık yaşlı adamın kulaklarını uğuldatıyor, beyninin içine girip tırmalaya tırmalaya dolaşmış gibi geliyordu ona...

"Şu kahrolası illet bula bula beni mi buldu?" diye hayıflanıp iki elini birden dizlerine vurdu...

Yutkundu...

Nefesi tıkanıyormuş gibi geldi...

Güçlükle kendisini toparlamaya çalıştı...

Masanın altındaki torununa son bir çabayla seslendi:

"Çabuk anneni çağır, çabuk!"

Kız, masanın altından çıkıp dedesine baktı...

Yaşlı adam, ona çok tuhaf görünmüştü...

Adam, boğuk bir sesle yineledi söylediklerini...

Şaşkınlığı geçen küçük kız olan hızıyla odadan çıktı, merdivenlerden paldır küldür inerek dedesinin dediğini yaptı...

Kadın, telaşla maltızın üzerindeki tavayı bir kenara koyup fırladı yukarı...

Odaya girer girmez yaşlı adam kızına hırıltılı bir sesle:

"İğne!" dedi...

Kadın, iki elini mutfak önlüğüne silerken şaşkınlık ve korku içinde:

"Tamam!" dedi...

Başı hafif yana düşmüş, gözleri kaymış olan babasının durumunu anlamıştı... Hızla misafir odasına geçti... Duvardaki gömme dolabı açıp içinden bir enjektörle küçük bir şişe ilacı alıp babasının yanına döndü...

Sarı saçlı, çilli küçük kız "çok kötü bir şeyler olduğunu" anlamıştı; korkuyla bir dedesine, bir annesine bakıyordu...

Kadın, alışkın, becerikli ve hızlı bir şekilde ilacı enjektörün içine aldı; iğnesini babasının derisine batırarak ilacı yaşlı adama zerk etti...

İğne yapıldıktan az sonra, yaşlı adam koltuğunda hafif doğruldu, derin derin nefes aldı... Kızına belli belirsiz bir sesle teşekkür etti...

Kadın, çatik kaşlarıyla ama sevgiyle babasına baktı:

"Aşk olsun baba" dedi, yine şeker yemişsin!.. Vazgeç bu işten!.. Maazallah bir gün gürlüyüp gideceksin!.. Bizi, seni kilit altında tutmak zorunda bırakma!.. Neyse, ben de boşuna nefes tüketiyorum ya... Hadi, geçmiş olsun!

Yaşlı adam başını sallayarak:

"Haklısın" dedi, haklısın ya benimkine de zaten yaşamak filan denmez!

Kadın, babasına karşılık vermeden korkuyla kendilerini izleyen kızının kulağından sıkıca tuttu... Bir eliyle de hafifçe başına vurarak babasına döndü:

“Yine bu bıcırık verdi şekerleri, değil mi?”

Adam, donuk donuk bakıp sustu...

Küçük kız, kulağı pek de acımasına rağmen yüksek ve abartılı bir sesle ağlamaya koyuldu:

“Anneee!..”

Kadın, babasının “Çekme kızın kulağını!.. Ben senin hiç çektim mi?” şeklindeki uyarısını duymazdan gelerek kızına:

“Ver dedenin odasının anahtarını!” dedi...

Küçük kızın uzattığı anahtarı aldı. Yaşlı adamın odasından kızının kulağından tuta tuta çıktı... Dışarıdan kapıyı kilitledi... Yine kızıyla birlikte misafir odasına giderek gömme dolabın kapağını açtı, anahtarı küçük sedef kutusunun içine koyarak dolabı kapattı...

Küçük kız ise tüm bunlar olurken olan gücüyle bağıra bağıra ağlamasını sürdürüyordu... Yaşlı adamın kapatılıp üstüne kapısının kilitlendiği odadan da hâlâ “Kızı incitme, kulağını çekme!” diye seslenip durduğu işitiliyordu...

Kadın, tüm gücüyle bağıra bağıra, burnunu çeke çeke ağlamasını sürdüren kızını misafir odasında üzeri beyaz Amerikan beziyle örtülü kırmızı kadife koltuklardan birine oturttu, parmağını sallayarak:

“Bana bak” dedi, “önce şu ağlamanı kes, gözlerinin yaşını sil!.. Ku-

laklarını aç, beni iyi dinle!.. Yaptığın, yani dedene şeker götürmen hiç iyi değil!.. Deden hasta... Çok hasta... Gizli gizli verdiklerini yediğinden fenalaştı, az daha ölecekti!.. Anladın mı?.. Bir daha yapmayacaksın bunu!.. Yoksa seni tavan arasına kapatırım, bütün gün orda kalırsın!.. Akşam babana da söylerim!.. Şimdi git, elini yüzünü yıka!.. Sonra da bahçeye çıkıp oynarsın... Söz mü?.. Bir daha dedene şeker, tatlı falan götürmeyeceksin değil mi?..”

Kız, yüzünü buruştura buruştura “Evet!” anlamına bir iki kez başını salladı...

Annesi, kendince işi sağlama almak amacıyla:

“Yemin et bakayım” dedi, “anem babam ölsün ki yapmayacağım, ekmek Kur’an çarpsın ki yapmayacağım diye yemin et!”

Kız, annesinin istediklerini yerine getirdi...

Annesi kızı bıraktı...

Misafir odasından süklüm püklüm çıkan küçük kız merdivenleri çabucak inip mutfaktaki suda yüzünü yıkadı... Ordan zaten kapısı açık olan bahçeye çıktı...

Dedesi, odasının penceresinden onu görmüştü... Kız da dönüp pencereye bakınca göz göze geldiler... Birbirlerine el salladılar...

Yaşlı adam, torununun odadaki masanın altında bıraktığı “patates öküz”le “patates kuş”u alıp bir gaze-

te sayfasına özenle birkaç kat sardıktan sonra pencereden aşağıya, bahçeye atarken kıza:

“Al” dedi, “öküzünle kuşunu gönderiyorum!”

Kız, atılanları alarak ceviz ağacının yanındaki kümese bitişik, oyuncak patateslerini sakladığı “gizli yer”ine gitti... Üzerinde birkaç ağırca taş bulunan “gizli yer”in kapağını kaldırdı... Büyücek bir çukurun içinde dedesine gizli gizli taşıdığı şekerlemeler, lokumlar, meyveler karşılığı dedesinin ona yaptığı on beş “patates öküz”, “patates köpek”, “patates kedi”, “patates çocuk”, “patates kuş” gibi patatesten oyuncak üst üste yığılı duruyordu... Küçük kız, gazete kâğıdına sarılı “patates öküz”le “patates kuş”u çıkarıp ötekilerin yanına koydu... Sonra çukuru yuvarlak tahtayla örtüp tahtanın üstüne de birkaç taşı ağırlık olsun diye yeniden yerleştirdi... O, bunları yaparken annesi mutfaktaki işini bitirdi... Kızarttığı köfte, patates ve biberleri büyücek bir porselen kayık tabağa dizip üstünü de kapayarak tel dolabına yerleştirdi; içinde hâlâ kor kömürler bulunan maltız mutfaktan bahçeye taşıyarak kendi kendine sönsün diye güvenli saydığı bir yere bıraktı... Kadın, kızını bahçede oynar görünce:

“Ben” dedi, en üst kata çıkıyorum, sen güzel güzel oynamana devam et!

Kız, “Olur!” anlamına başını sal-

ladı...

Salladı ya, doğrusu annesine çok kırılmıştı... Az önce çekip durduğu kulağı hâlâ kıpkırmızıydı ve hafiften sızlıyordu... Dedesinin artık “patates oyuncaklar” yapamayacak oluşu, doğrusu onu çok üzmüştü...

Sarı saçlı, çilli, ayaklarında üstten bağcıklı kırmızı rügan pabuçlar olan küçük kız, sadece annesi değil, “patates oyuncaklar” a da kızıp kırılmıştı... Çok sevdiği dedesinin yanına işte bu “patates oyuncaklar” yüzünden bir daha giremeyecekti artık!.. Çünkü, annesi dedesinin öğlen ya da akşamları babası, ağabeyi ve ablasıyla birlikte sofrada yemek yemesini de yasaklamıştı!.. Yasaklamıştı çünkü yaşlı adam, her fırsatta sofrada mutlaka yasak yiyeceklerden birini kaşla göz arasında başkasının önünden alıp yemeyi başarıyordu!.. Bu durum, onun odasında sürekli kilit altında tutulmasına neden olmuştu...

Küçük kızın bir ara gözü kümese ilişti; tavuklar acaba yeni yumurta yumurtladılar mı diye folluğa baktı... Kümeste birisi sarı-kahverengi, öteki beyaz iki yeni yumurta vardı... İkisi de sıcaklıklarını yitirmemişlerdi... Onları alıp mutfakta tavandan sarkan bir çengele asılı tel örgü yumurta sepetinin içine bıraktı...

Aklına yine “patates oyuncaklar” geldi takıldı...

Artık onlara çok, çok kızıyor-du...

Gözü, mutfakta bir köşede büyü, eski bir çinko kabın içindeki patateslere ilişti...

Yine geldi aklına dedesinin “oyuncak patatesler”i...

Çok, çok kızmıştı onlara... Onlar yüzünden cezalandırılmıştı... Onlar yüzünden dedesi hastalanmıştı, çok kötü hastalanmıştı...

Somurttu kaldı... Dokunsalar, ağlayabilirdi...

Tam mutfaktan bahçeye çıkacakken gözüne annesinin soğan kestiği, patates soyduğu koca bıçak ilişti...

Bıçağı eline aldı... Ceviz ağacının oraya, “oyuncak patatesleri sakladığı gizli yer”e doğru yavaş yavaş, uykuda yürürcesine ilerledi... Üzerine taşlar konulmuş eski tahta kapağı kaldırdı...

Bütün “patates oyuncaklar” karşısındaydı... Çukurda yan yana, sırt sırta yatan “patates oyuncaklar” ... İçlerinden birini aldı, “gizli yer”in az ötesindeki çöp kutusunun yanına gidip kutunun kapağını açtı...

Elindeki “patates öküz”ünü, mutfaktan aldığı bıçakla küçük parçalara ayırıp ayırıp çöp kutusunun içine doğradı...

Sonra, bütün “patates oyuncaklar”ını alıp alıp, hepsini “öküz patates” gibi kesip doğrayıp

parçacıkları çöp kutusuna attı!..

Çöp kutusunun içi minik patates parçacıklarıyla dolup kalmıştı yarım saat geçmeden...

Küçük kız, tüm bunları yaparken gözlerinden sürekli ve sicim gibi yaşlar süzüldüğünün hiç, ama hiç farkına varmamıştı...

Dedesi, pencereden torununu izliyordu ama hayli uzakta olduğundan onun neler yaptığını anlayamamıştı... Dayanamayıp seslendi:

“Ne yapıyorsun orda?”

Küçük kız, dedesi seslendiğinde bütün “patates oyuncaklar”ı kesip doğrayıp çöp kutusuna atmıştı: Elinde bıçak, mutfığa doğru ilerlerken pencereden dedesinin ona seslendiğini, hem bir iki kez seslendiğini duymadı, duyamadı... Mutfaktan yukarı çıkıp doğruca oturma odasına gitti... Odanın bir köşesine büzülürcesine oturdu... Oturdu ve gözleri hep aynı noktada, sessiz sessiz öyle bekleyip durdu...

Artık hiç “patates oyunağı” kalmamıştı... Artık hiç, ama hiç “patates oyunağı” olmayacaktı...

Sarı saçlı, yüzü çillerle dolu o küçük kız, o günden sonra “çarşı oyuncakları” dediği öteki oyuncaklarıyla da oynarken gören hiç olmadı, hiç...

Patates yerken de!..